

מחיר החלב הקמעוני וחלוקתו בין הנהנים ממנו

(13.86 פנסים הליטר¹) ; כל הוצאות החלוקה הסתכמו ב־20.77 פנסים לגאלון (בכלל זה: 16.75 פנסים דמי־תיווך של המסחר הקמעוני ו־4.02 פנס הוצאות ריכוז החלב, פסטור, עיקור ותיווך הסיטונאים) ונותרה בידי המועצה תמורה בת 41.61 פנסים עבור כל גאלון של חלב שנמכר בצורה נוזלית (חלב שתיה, בישול וכדומה). הבטחת כמות מספקת של חלב שתיה בכל עונות השנה, בהתאם לביקוש, מחייבת היקף של ייצור שמטבעו גורר אחריו הצטברות עודפים מסויימים, המופנים לתעשיות גבינה, חמאה, חלב מרוכז (מעובה) וכדומה. המחירים לתוצרי־חלב אלה נקבעים בעיקר בהשפעת המחירים שבשווקי העולם, והתמורה עבורם היא נמוכה מזו המתקבלת עבור חלב הנמכר לשתיה. לפי אומד כללי, משווקים כ־75% מהחלב המיוצר באנגליה ובוולס כחלב שתיה ושאר 25% מופנים לתעשייה. התמורה לזכות הייצרנים נקבעת על יסוד הממוצע המשוקלל של תקבולי המועצה עבור חלב שתיה וחלב תעשייה, והיא, כרגיל, אינה ער לה בקנה אחד עם המחיר המובטח מטעם מוסדות הממשלה. אם התמורה המתקבלת משיווק החלב ומוצריה הוא למטה מהמחיר המובטח, מפצה הממשלה את הייצרנים על ידי סובסידיות, אולם לא תמיד יש הכרח בכך; בשנת 1959/60 ההיפך היה נכון: החלב שהופנה לתעשייה בשנה זו הביא תמורה של 21.13 פנסים לגאלון ולאחר מיצוע (חישוב הממוצע) תמורה זו במחיר חלב השתיה, שעמד על 41.61 פנסים הגאלון, נמצא שלזכות הייצרנים הושגה תמורה של 36.81 פנסים עבור הגאלון. מכיון שהמחיר המובטח עמד באותה שנה על 36.56 פנסים, לא ניתנה כמובן שום סובסידיה, ולמעשה המועצה החזירה לממשלה 0.25 פנסים לכל גאלון, ובסך הכל — 1.8 מיליון ל"ש. התמורה של 36.56 פנסים עבור הגאלון הספיקה לכיסוי המחיר

* לפי השער הרשמי שווה ל־5.04 ל"י, ובי-התאם לזה מחיר ליטר חלב לצרכן באנגליה היה באותה שנה 29.1 אגורה (פנס אחד, לפי שער זה שווה ל־2.1 אגורה).

בירחון של המועצה לשיווק החלב באנגליה (מחודש אוגוסט 1960) נתפרסמה רשימה בנר שא הנ"ל ויש להניח שגם הבוקרים בארץ ימצאו בה עניין.

רבים שואלים מהו חלקם של הייצרן, של המשוק ושל כל השאר המעורבים בסחר החלב במחיר שמשלם הצרכן; השאלה פשוטה אמנם, אבל אין זה קל כל עיקר לענות תשובות ברורות. המחיר שמקבלים הייצרנים באנגליה מ־ש־תנה לפי עונות השנה, אבל אין המחירים שמשלם הצרכן משתנים תוך התאמה מלאה (בזמן) לשיר נויים במחירים שמשלמים לייצרנים. לכן אין אפשרות להשוות את המחיר שמקבל הייצרן באחד מחודשי השנה למחיר הקמעוני ששרר בשוק באותו חודש. קושי נוסף גובע מבעיות החלוקה: ברור לכול שהוצאות החלוקה קטנות יותר לגבי חלב שמגיע למחלבה העירונית ישר מהמשק, לעומת ההוצאות הכרוכות בחלב הבא, למשל, ללונדון מסומרסט, ויש להובילו בטאנקים מתחנות ריכוז שבאזורים מרוחקים. היוצא מכל זה שאת התשובות על השאלות שנשאלו לעיל אפשר לתת רק לגבי מחיר ממוצע לכל השנה. להלן מובא מבנה המחירים בשנת 1959/60.

המחיר לצרכן עבור גאלון אחד (4.5 ליטר) של חלב מפוסטר היה בממוצע 62.38 פנסים

ריות. באחד הניסויים האלה מתו הפרות מתשי־שות הלב מחמת חסר ויטאמין E, בטרם אפשר היה להיווכח בהפרעות בפוריות בעקב תפריט חסר־הוויטאמין. נערך גם ניסוי השוואתי של הזנת פרות שהתקשו בהתעברות בנבטים של שיבולת שועל, שהינם, כידוע, עשירים בוויטא־מין E, אולם שיעורי ההתעברות בקבוצה זו לא עלו על אלה שבקבוצת הביקורת, שלא נהנ־תה מנבטים.

תורגם, תוך קיצורים מסויימים, מהספר

Cattle Fertility and Sterility

מאת ס. א. אפריל

בשנת 1859/60 הופחת המחיר המובטח ב־1.26 פנסים לגאלון בעקב עודפים מעל למיכסה המ־אושרת והוא הועמד על 36.49 פנסים.

המחיר המובטח מושפע עוד מהתמורה ש־מתקבלת עבור חלב תעשייה: אם היא גבוהה מכפי שציפו מראש, מתחלק הרווח בין הממשלה והייצרנים, ואם היא פחותה — נושאים שני הגופים בהפסד. בשנה האחרונה — ההכנסה מחלב תעשייה היתה גבוהה מכפי שציפו ולזכות הייצרנים נזקפה תוספת מחיר של 0.07 פנסים לכל גאלון; בהתאם לכך נקבע מחיר מובטח אפקטיבי כדי 36.56 פנסים הגאלון.

הייצרנים שמספקים חלב מעדרים נקיים מש־חפת מקבלים פרס בגובה של 2.99 פנסים לכל גאלון. הסך הכולל של פרסים אלה נגבה מחמ־חיר המובטח האפקטיבי. בנוסף לזה הורדו מה־מחיר המובטח ההוצאות האדמיניסטרטיביות של המועצה, שעמדו בשנה זו על 0.20 פנסים לגא־לון, ומאידך הוסיפו למחיר 0.09 פנסים, שבאו מהכנסות שונות של המועצה. בסופו של דבר נקבע מחיר בסיסי בגבולות 33.46 פנסים; לייצ־רנים סיטונאים נקבע איפוא בשנת 1959/60 מחיר בסיסי של 33.34 פנסים ולייצרנים קמעו־ניים — 36.25 פנסים עבור הגאלון.

הובא לדפוס ע"י י. ע.

(מתוך "דהי מילק פרודיוסר", אוגוסט 1960)

הערת המביא לדפוס

היה מאוד רצוי שהנהלת החשבונות של "תנובה" תדגים בפני קוראינו "השתלשלות" מחיר החלב למשק מסויים, מבלי לנקוט, כמובן, בשמו של הספק. הפרטים הרצויים בדוגמה כזו: כמויות החלב מדי חודש בחודשו, תוצאות הב־דיקות (שומן וכו'), ההוצאות להובלה, לקרן המחלבה וכו', ולבסוף — פרטים על אופן קב־י עת המחיר, בו זוכה הספק בכל חודש, או בממ־ר צע שנתי. מובן מאליו שתצוין במיוחד גם הסובסידיה, הנכללת מדי פעם בחישוב המחיר. אין כל ספק שמאמ־רדוגמה מעין זה יבהיר בעיני קוראינו פרשות רבות שמן הדין שתהיינה ידועות להם.

הבסיסי לייצרנים ותשלום הפרטים (פראמיות) עבור חלב מעדרים נקיים משחפת.

כדי להמחיש את מבנה המחיר הקמעוני של גאלון חלב באנגליה ובוואלס בשנת 1959/60 (אפריל 59 — מרץ 60) מובאים הפרטים בצורת טבלה מסכמת דלהלן:

פרטים	המחיר לגאלון בפנסים
המחיר הקמעוני עבור חלב מפוסטר, או חי	62.38
הוצאות החלוקה:	
הוצאות התיווך הקמעוני	16.75
הוצאות חלוקה שונות (אחסנה, פסטור, הובלה וכו')	4.02
ס"ה הוצאות חלוקה	20.77
הכנסות למועצה מחלב ששווק לשתייה	41.61
הכנסות למועצה מחלב ששווק לתעשייה	21.13
ההכנסה הממוצעת משני סוגי החלב	36.81
סובסידיה ממשלתית בשנת 1959/60	—
החזרת עודפים מעל למחיר המובטח	0.25
התמורה שבידי המועצה לזכות הייצרנים	36.56

מעניין לציין בהזדמנות זו ששנת 1959/60 היתה הראשונה לאי־תשלום סובסידיה. תמיכת הממשלה במחיר פחתה והלכה מ־3.82 פנסים (ב־1955) עד ל־0.48 פנסים לגאלון (ב־1959).

המחיר המובטח לגלגוליו

מדי שנה בשנה קובעת הממשלה האנגלית מחירים מובטחים לחלב ומצרכים אחרים, של־מעשה מהווים כ־80% של התפוקה החקלאית. להלן יוסבר כיצד "מתגלגל" המחיר המובטח עד למחיר שמקבל הייצרן למעשה.

בשנת 1959/60 הובטח מחיר של 37.75 פנ־ים לגאלון לגבי מיכסת ייצור סטאנדארטית של 1.661½ מיליון גאלון חלב בארץ כולה. אספקת החלב שמעל למיכסה הנ"ל הופנתה לתעשייה.